

Ülenurme Gümnaasium

Õpilastööde vormistamise ja viitamise juhend

Ülenurme 2022

Sisukord

1. Õpilastööde üldised vormistamise nõuded	3
2. Õpilastööde tiitellehe, sisukorra, kasutatud kirjanduse ja lisade vormistamine	5
2.1. Tiitelleht	5
2.2. Sisukord	5
2.3. Kasutatud kirjandus	5
2.4. Lisad	6
3. Näitlikustava materjali vormistamine	7
3.1. Tabelid	7
3.2. Joonised	8
4. Viitamine	10
4.1. Tsiteerimine	10
4.2. Refereerimine	11
4.3. Viitamine tekstis	12
4.4. Viitamine kasutatud kirjanduses	13
4.4.1. Raamatud	13
4.4.2. Artikkel kogumikust	14
4.4.3. Ajakirjades ja ajalehtedes ilmunud artiklid	15
4.4.4. Elektroonilised dokumendid (nt veebilehed)	16
4.4.5. Muu	18
Kasutatud kirjandus	20
LISA 1. Tiitelleht	21
LISA 2. Viitamine tekstis ja allikate loetelus tabelina	22
LISA 3. Viitamises kasutatavad lühendid	24

1. Õpilastööde üldised vormistamise nõuded

- Õpilastööd esitatakse valgel paberil ühepoolsest formaadiga **A4** (210 x 297mm).
- Lehe servade mõõtmed on **ülaserv, alaserv ja paremserv 2cm** ning **vasaksserv 3cm**.
- Leheküljed nummerdatakse araabia numbritega alates tiitellehest (ka 1. lehekülg, mis jäetakse märkimata) ning muudetakse nähtavaks alates teisest leheküljest. Lehekülje number märgitakse alla paremale.
- Töö vormistatakse **reavahega 1,5**, erandiks on **tabelid, milles on reavahe 1,0**.
- Tekstitöötles kasutatakse **Times New Roman 12 punkti**. Teksti värv on **must**, ilma taustata. Oluliste mõistete rõhutamiseks võib kasutada rasvast kirja (**Bold**). Võõrkeelsete sõnade ja väljendite puhul kasutatakse kaldkirja (*Italic*).
- Tähesuurused
 - Tavatekst (**Normal**) **12 pt**.
 - Pealkirjadel (**Pealkiri (Heading) 1**) **16 pt ja rasvases kirjas**. Pealkirja järel **9 pt**.
 - Alapealkirjadel (**Pealkiri (Heading) 2**) **14 pt ja rasvases kirjas**. Alapealkirja järel **9 pt**.
 - Alapealkirjadel (**Pealkiri (Heading) 3**) **13 pt ja rasvases kirjas**. Alapealkirja järel **9 pt**.
- Tavatekst joondatakse mõlemasse serva **Rööpjoondus (Justified)**:
- Plokkstiilis taandrida ei jäeta, lõikude **vahel 6 pt**, pealkirjad vasakjoondusega.
- Ühtse vorminduse loomiseks kasutatakse stiile Normaal (*Normal*), Pealkiri 1 (*Heading 1*), Pealkiri 2 (*Heading 2*), Pealkiri 3 (*Heading 3*).
- Töö peatükid nummerdatakse läbivalt, välja arvatud sisukord, sissejuhatus, kokkuvõte, resümee, kasutatud kirjandus ja lisad. Pealkirja numbri järel on punkt. Pealkirja lõppu punkti ei panda.
- Iga uus peatükk algab uuel lehel. Iga alapeatükk eraldatakse eelnevast tekstist **ühe tühja reaga**.
- Kasutatud kirjandus tuleb esitada **tähestikulises järjekorras**.
- Joonised ja tabelid nummerdatakse vastavalt nende viitamise järjekorrale tekstis. Kõigile joonistele ja tabelitele viidatakse tekstis.
 - Tabelid
 - Igal tabelil on **pealkiri**.
 - Tabelid nummerdatakse jooksvalt kirjutise algusest lõpuni.

- Tabelites on **reavahe 1,0**.
- Joonised (graafikud, fotod jm)
 - Kõrvuti olevad joonised peavad olema ühesuurused.
 - Joonised nummerdatakse jooksvalt kirjutise algusest lõpuni.
 - Joonisel (ka **foto** on joonis) on **alkiri**.

2. Õpilastööde tiitellehe, sisukorra, kasutatud kirjanduse ja lisade vormistamine

2.1. Tiitelleht

Tiitellehelt selguvad töö kohta järgmised andmed:

- õppeasutus, kus töö on valminud;
- autori nimi;
- klass;
- töö pealkiri ja liik (uurimistöö, praktiline töö, referaat vm);
- juhendaja ees- ja perekonnanimi;
- töö valmimiskoht;
- aastaarv.

Tiitellehe iga element paikneb omaette real, koht ja aastaarv võivad olla ka samal real, kuid koma nende vahele ei panda. Töö pealkiri peaks asuma lehekülje keskel, kirjasuurus 16 punkti ning rasvases kirjas. Ülejäänud elementidel kirjasuurus 14 punkti. (Lisa 1)

2.2. Sisukord

Tööl on tekstitöötlusprogrammiga **automaatselt** koostatud sisukord, mis näitab ära töö struktuuri - sisaldab iga alaosa täpse pealkirja ja vastava lehekülje numbri. Sisukorra liigendus pealkirjadeks ja alapealkirjadeks peab vastama töös kasutatud liigendusele.

- Kõik leheküljed on nummerdatud ühtsesse numeratsiooni.
- Tiitellehele numbrit ei kirjutata.
- Alajaotus “sisukord” ei ole sisukorras esindatud.

2.3. Kasutatud kirjandus

Kõik töös sisalduvad viited peavad olema ära toodud kasutatud kirjanduse loetelus ning vastupidi. Kasutatud kirjandus tuleb esitada tähestikulises järjekorras. Kirjes sisalduvad järgmised elemendid antud järjekorras:

- autori(te) nimi(ed);
- ilmumise aasta;
- pealkiri;
- kirjastamise aasta.

Kui autorit ei ole, siis on järjestamise aluseks pealkiri.

Elektroonilise dokumendi korral peavad kirjes kajastuma:

- teksti autor ja pealkiri;
- milline kodulehekülg;
- kodulehe külastamise kuupäev ning aadress.

Kasutatud kirjanduse vormistamisel lähtuda ühtsetest nõuetest (vt peatükk 6).

2.4. Lisad

Lisadesse paigutatakse materjalid, mis täiendavad põhiteksti, kuid mille sidumine sellega pole otseselt vajalik (nt suuremahulised arvandmed ja tabelid, kasutatud metoodiliste vahendite näidised (nt küsimustik) jne).

- Iga lisa algab uult leheküljelt.
- Lisad pealkirjastatakse.
- Iga lisa nummerdatakse araabia numbriga.
- Lisadele viidatakse tekstis.
- Lisa pealkiri peab langema kokku sisukorras oleva pealkirjaga.

3. Näitlikustava materjali vormistamine

Teksti illustreerimiseks kasutatakse tabelleid ja jooniseid. Kõik töös esinevad tabelid ja joonised pealkirjastatakse ning nummerdatakse tööd läbiva numeratsiooniga. Kui tabelis või joonisel olevad andmed või muu näitlikustav materjal on võetud mõnest allikmaterjalist, tuleb lisada juurde viide. Jooniste ja tabelite koostamisel kasutatakse ühtset stiili ja värviskeemi.

3.1. Tabelid

Tabelile viidatakse tekstis. Selleks kasutatakse kas otsest viitamist (alljärgnev tabel 1 iseloomustab ...) või kaudset viitamist, märkides lause lõppu sulgudesse tabeli numbri (vt tabel 1, Tabel 1). Tabel ise lisatakse esimesel võimalusel pärast tekstis olevat esmast tekstiviidet. Juhul kui tabel ei asu tekstiviitega samal leheküljel viidatakse tekstis tabelile kujul (Tabel 1 lk 7). Tabelid, mis ei ole otseselt seotud käsitletava teemaga või mis on suuremahulised paigutatakse lisadesse. Tabel on iseseisvalt loetav.

- Tabel joondatakse lehe vasakusse äärde.
- Igal tabelil on pealkiri, mis asub tabeli peal.
- Tabelid nummerdatakse jooksvalt kirjutise algusest lõpuni.
- Tabelis on reavahe 1,0.
- Tabelile märgitakse pealkiri vasakule joondatuna.
- Tabeli liigisõna ning järjekorranumber (Tabel 1, Tabel 2 jne) on rasvases kirjas ning eraldatud ülejäänud pealkirjast punktiga. Pealkirja lõppu punkti ei panda.
- Tabeli järele lisatakse üks tühi rida, selleks et tabel oleks muu teksti seest märgatav.

Tabel 1. Uuringus osalejate (n=66) jaotus

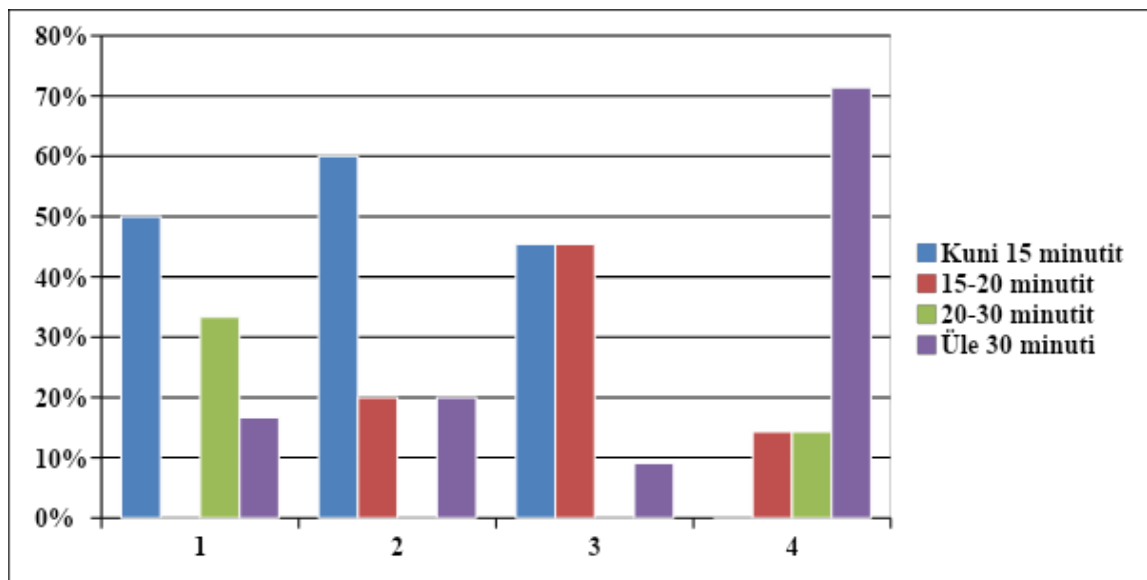
Sugu	Klass		Kokku
	9. klass	11. klass	
Tüdrukud	12	15	27
Poisid	21	18	39

3.2. Joonised

Kõik pildid, graafilised kujundid, aga ka geograafilised kaardid on joonised. Joonised peavad olema ühetähenduslikud ega tohi olla ülekoormatud liigse informatsiooniga. Joonis on iseseisvalt loetav.

Töösse lisatud joonised peavad olema tekstiga seotud ja neile viidatakse tekstis. Joonis paigutatakse pärast viidet võimalikult selle lähedale. Joonised, mis ei ole otseselt seotud käsitletava teemaga või mis on suuremahulised paigutatakse lisadesse.

- Joonis joondatakse lehe vasakusse äärde.
- Igal joonisel on allkiri, mis koosneb liigisõnast, numbrist ja pealkirjast. Joonise allkiri märgitakse vahetult joonise alla.
- Vajadusel tuleb joonisel olevaid tähiseid selgitada joonise väljas või tekstis.
- Joonised nummerdatakse jooksvalt kirjutise algusest lõpuni.
- Joonisel märgitakse allkiri vasakule joondatuna.
- Joonise liigisõna ning järjekorranumber (Joonis 1, Joonis 2) on rasvases kirjas ning eraldatud ülejäänud allkirjast punktiga. Pealkirja lõppu punkti ei panda.
- Joonise järele lisatakse üks tühi rida, selleks et joonise allkiri oleks muu teksti seest märgatav.

Joonis 1. Ühe ajalehenumbri lugemisele kuluv aeg klasside 6. klass (n=41) ja 9. klass (n=34) järgi

Joonis 2. Roo-loorkull (Savisaar, 2008)

4. Viitamine

Teiste autorite seisukohti või uurimistulemusi esitatakse tekstis refereeringu või tsitaadina. Viidata tuleb kõikidele väidetele, mis ei kuulu kirjatöö autorile – kui neid nõudeid ei täideta, on tegu plagiaadi ehk teiste autorite töö varastamisega. Viitamine aitab ka eristada, millised laused või väited on autori enda omad ning millised on teiste autorite omad. Viitama ei pea ainult üldtõdedele, näiteks Päike on meie päikesesüsteemi keskpunkt. Viitamine on vajalik selleks, et lugeja saaks vajaduse korral kirjapandut allikate järgi kontrollida. Tekstis olev viide juhib kirjutise lõpus oleva allikaloendi ehk kasutatud kirjanduse (Lisa 2) juurde, kust lugeja saab allika kohta täpsed bibliograafilised andmed. Vajadusel kasutatakse viitamisel lühendeid (Lisa 3).

Viitamissüsteem peab olema kogu töö ulatuses ühtne. Tekstiviitel ühelauselise viite puhul pannakse punkt pärast viidet, pikema viite puhul märgitakse punkt enne viidet.

4.1. Tsiteerimine

Tsiteerimine on allikteksti sõnasõnaline, ühtlasi tähttäheiline esitamine. Tsitaati kasutatakse ainult neil juhtudel, kui on oluline edasi anda eeskätt sõnastust. Tsitaadina võib kasutada lauseosa, terviklikku lauset või lausest pikemaid tekstiosi. Tsitaat pannakse jutumärkidesse ja näidatakse ka täpne lehekülg. Kui osa teksti on välja jäetud, asendatakse see kahe punktiga.

- Tamm märkis: „Õpetaja roll ühiskonnas on kasvanud“ (2000, lk 233).

Tsitaadi puhul, mis on kolm rida või rohkem, tuleks tsitaat vormistada eraldi taandega lõiguna ning kasutada tähesuurst 10 pt ja reavahega 1,0. Sellise tsitaadi puhul jutumärke ei panda.

- Euroopas sai mõiste „infoühiskond“ (*information society*) laialt tuntuks pärast seda, kui Martin Bangemann 1994. aastal esines ettekandega „Europe and the Global Information Society“ Euroopa Nõukogu istungil. Ta kirjutab:

See on revolutsioon, mis põhineb informatsioonil. Informatsioon omakorda on inimeadmiste väljendus. Tänapäeval võimaldab tehnoloogiline progress meil töödelda, säilitada, kätte saada ja edastada informatsiooni mistahes vormis – suulises, kirjalikus või visuaalses – hoolimata kaugusest, ajast või mahust. See revolutsioon lisab uusi võimalusi inimvõimetele ja loob ressursi, mis muudab meie koostöötamise ja -elamise viisi (lk 24).

Võõrkeelse allika puhul, kust tahetakse lisada tsitaati, tuleks antud tekstiosa ära tõlkida ning seda käsitleda kui refereeringut.

4.2. Refereerimine

Teise autori teksti refereerimine tähendab selle **omasõnalist tihendatud** kokkuvõtet ehk oma töö jaoks olulise informatsiooni väljatoomist. Referaat peab olema lühem kui algtekst. Refereerimine ei ole ainult lauses väikeste muudatuste tegemine vaid terve lause oma sõnadega ütlemine (vt Tabel 2).

Hennoste (2014, lk 75-76) sõnastab refereerimises põhieksimusi nii:

Alles peavad jääma terminid ja muud sisu täpselt edastamiseks vajalikud sõnad.

Millised on pisimuudatused, millega piirdumine viib plagiaadini? Nende lõplikku loendit pole olemas, siin on mõned olulised variandid:

- on asendatud vaid mõned grammatilised vormid paralleelvormidega (raamatutes > raamatuis),
- on asendatud vaid mõned sõnad sünonüümidega (nt öeldised või sidesõnad),
- on jäetud üksnes mõned sõnad või väheolulised lauseosad välja,
- on muudetud ainult sõnajärge lausetes või lausete järjekorda,
- on üksnes liigendatud laused teisiti (nt pandud kaks lauset kokku üheks koos mõne väljajätte ja muudatusega).

Näide

Originaal	
“Regulaarne söömine aitab ühelt poolt varustada organismi pidevalt vajamineva energiaga ning hoida veresuhkru kõikumise väiksema. Teisalt vähendavad normaalsed söögivahed võimalust toidukorra saabumisel haarata suure nälja tõttu esimese kättesaadava (tihti toitumise mõttes ka väheväärtusliku) toidu järele või süüa üle. See on ka üks põhjustest, miks süüa hommikusööki” (Pitsi, 2021). Pitsi, Tagli 2021. See, mida ja kuidas sööme, mõjutab ka meie vaimset tervist. Toitumine.ee. Kättesaadav: https://toitumine.ee/artiklid/see-mida-ja-kuidas-soome-mojutab-ka-meie-vaimset-tervist (11.09.2022).	
Referaat	Plagiaat
Regulaarsed toidukorrad, kuhu kuulub kindlasti ka hommikusöök, tagavad organismi energiaga varustatuse ja hoiavad veresuhkru taseme normi piires, vähendades soovi vahepeal midagi näksida.	Regulaarne söömine aitab varustada organismi vajamineva energiaga ja hoida veresuhkru kõikumise väiksema. Normaalsed söögivahed vähendavad võimalust toidukorra saabumisel haarata suure nälja tõttu esimese kättesaadava (tihti toitumise mõttes ka väheväärtusliku) toidu järele või süüa üle, mis on ka üks põhjustest, miks süüa hommikusööki.
Tekst lühem, samas olulised mõisted olemas: regulaarne söömine, veresuhkur, energia, hommikusöök.	Ära jäetud: ühelt poolt, pidevalt, teisalt Asendus sünonüümiga: ning → ja, see → mis Sõnade järjekorra muutus: vähendavad normaalsed söögivahed → normaalsed söögivahed vähendavad Kaks lauset kokku pandud: /.../ või süüa üle. See on ka üks /.../ → /.../ või süüa üle. See on ka üks /.../

Ulatuslikum refereering algab autori nime mainimisega ja lõpeb viitega kasutatud kirjandusele ja lisatakse ka allika täpne lehekülg. Ühelauselise refereeringu puhul paikneb viide lause lõpus enne punkti.

- Tamme arvates on kasvanud õpetaja roll ühiskonnas (2000, lk 18).

Kui refereeritakse mitu lõigu järjest ühest ja samast allikast, siis peab viide olema iga lõigu lõpus.

4.3.Viitamine tekstis

Ühe autoriga töö

Teksti kirjutatakse allika autori perekonnanimi, koma ja allika ilmumisaasta.

- Eestis on seni rakendatud vaid eelkõige elektronpostil baseeruvaid simulatsioonimänge, millest enamik käsitlevad ökoloogilisi või poliitilisi teemasid (Mardiste, 1999, lk 34).
- Kass (1996) näitas, et

Kahe autoriga töö

Pannakse kirja mõlemad autorid eraldades nende nimed kas koma või märgi & abil.

- Uurimusliku simulatsioonikeskkonnaga töötamise eesmärgiks on teatud kontseptuaalse mudeli koostamine (van Joolingen, de Jong, 1993, lk 275).
- Eelpooltoodust lähtuvalt taandub probleemide lahendamise oskuse määramine sageli eelkõige analüüsioskuste hindamisele (Whimbey & Lockhead, 1986, lk 324).
- Tamm ja Lill (2003, lk 234) näitasid, et
- Sarnast efekti on näidatud mitmetes töödes (Tamm ja Lill, 2000).

Kolme ja enama autoriga töö

Sellisel juhul kirjutatakse juba esimesel korral esimene autor ja märke *et al.* või jt.

- Arvutisimulatsioone võib pidada probleemide lahendamise oskuste arendamisel kõige efektiivsemateks õpiprogrammideks (Woodward *et al.*, 1988, lk 86).
- Selle loomiseks tuleb õppijal püstitada hüpoteese, kavandada katseid ja teha nendest saadud tulemuste alusel järeldusi (Peterson jt, 1987, lk 142).

Rohkem kui üks töö samalt autorilt (autoritelt)

Aastaarvud järjestatakse ajalooliselt.

- Sarnast efekti on näidatud mitmetes töödes (Kass, 1996, 1997, 2003).

Rohkem kui üks samal aastal välja antud töö ühelt autorilt (samadelt autoritelt)

Lisatakse aastaarvu järele täht a, b, c. Tähed pannakse vastavalt nende esinemise järjekorrale kasutatud kirjanduse loetelus ning kirjutatakse ka seal välja.

- Teiseks oluliseks eelduseks arvuti laialdasel õpiotstarbelisel rakendamisel oli arvuti graafilise töökeskkonna väljaarendamine (Taylor, 1980a, lk 54).
- Sarnast efekti on näidatud mitmetes töödes (Kass, 2003a, 2003b).

Ilma autorita töö

Viidatakse pealkirja järgi. Kui pealkiri on pikk, kirjutatakse välja selle kolm esimest sõna ning nende järel kolm punkti.

- Nõuded õpitavale ja õpikeskkonnale on toodud mitmetes dokumentides (Koolieelse lasteasutuse seadus, 2004; Põhikooli ja gümnaasiumi..., 2004).

Viide sekundaarses allikas olevale algupärasele allikale ehk teisesed viited.

- Nagu väidab Allen (1985, viidatud Chastain, 1998, lk 7 j) ...
- Varasemad uurimused (Kuusk, 1923, viidatud Tamm, 2000 j) näitasid, et ...

Isiklik informatsioon

Selliseid viiteid kasutatakse näiteks viidates kirja teel või telefoniga saadud informatsioonile, loengute märkmetele, elektronpostiteadetele või vestlusele. Viitamisele kuuluvad järgmised elemendid: eesnimi, perekonnanimi ja aastaarv.

- (Turunen, 2003).
- Helena Turuse (2003) järgi....

Kui allikal pole võimalik leida aastaarvu, siis kasutatakse lühendit *s.a.*

- (Olümpiasümboolika, *s.a.*)
- (Kask, *s.a.*)

4.4.Viitamine kasutatud kirjanduses

4.4.1. Raamatud

Raamatu puhul on kirje osad:

1. raamatu autori(te), koostaja(te) või toimetaja(te) nimi (nimed);
2. ilmumisaasta;
3. pealkiri;

4. ilmumiskoht;
5. kirjastus või väljaandja.

Kui teosel on üks autor

Perekonnanimi, Eesnimi aasta. Raamatu pealkiri. Väljaandmiskoht: Kirjastuse nimi.

- Graf, Mati 2012. Impeeriumi lõpp ja Eesti taasiseseisvumine 1988-1991. Tallinn: Argo.

Kui teosel on mitu autorit

- Aarma, August; Ventsel, Vello 1996. Statistika teooria põhikursus. Tallinn: Külim.
- Fromkin, Victoria; Rodman, Robert 1983. An Introduction to Language (3rd ed.). London: Holt-Saunders.
- Eschholz, Paul; Rosa, Alfred; Clark, Virginia (Toim.) 1994. Language Awareness. New York: St. Martin's Press.

Kui autorit või koostajat ei ole märgitud: (teose pealkiri, aasta, koht: kirjastus)

- Loodusentsüklopeedia 2004. Tallinn: Avita.

4.4.2. Artikkel kogumikust

Kogumikel kirje osad on:

1. raamatu autori(te), koostaja(te) või toimetaja(te) nimi (nimed);
2. ilmumisaasta;
3. artikli pealkiri;
4. kogumiku tiiteltoimetaja(te) või koostaja(te) nimi (nimed);
5. kogumiku pealkiri kaldkirjas;
6. kogumiku ilmumiskoht ja väljaandja;
7. artikli alguse ja lõpu lehekülje number.

Perekonnanim(ed), Eesnim(ed) aasta. Artikli pealkiri. Toimetaja perekonnanimi, eesnimi.

Kogumiku pealkiri. Ilmumiskoht: väljaandja, lk x-xx.

- Õim, Haldur 1976. Kas inimkeel on päritav? Mäger, Mart (Koost.). *Keel, mida me uurime*. Tallinn: Valgus, lk 158-161.
- Alamäe, Tiina; Visnapuu, Triinu; Mardo, Karin; Mäe, Andres; Zamfir, Alina D. 2012. Levansucrases of *Pseudomonas* bacteria: novel approaches for protein expression,

assay of enzymes, fructooligosaccharides and heterooligofructans. Rauter, Amelia Pilar, Lindhorst, Thisbe K. (Toim). *Carbohydrate Chemistry Vol. 38*. Cambridge: Royal Society of Chemistry, lk 176-191.

4.4.3. Ajakirjades ja ajalehtedes ilmunud artiklid

Kirje osad on:

1. autori(te) nimi (nimed);
2. ilmumisaasta;
3. artikli pealkiri;
4. ajakirja või ajalehe nimi;
5. ajakirja aastakäik (volume), number (issue); ajalehe ilmumiskuupäev;
6. ajakirjaartikli alguse ja lõpu lehekülje number.

Ajaleheartiklid:

Perekonnanim(ed), Eesnim(ed) aasta. Artikli pealkiri. *Ajalehe nimi kaldkirjas*, kuupäev, lehekülj.

- Jõgi, Helmer 2000. Järeloomõtteid Lõhte hariduskonverentsile. *Õpetajate leht*, 16.06, lk 8.
- Ronk, Anti 2003. Potter kaob poest paari nõdalaga. *Eesti Põevaleht*, 24.10, lk 5.

Ajakirjaartiklid:

Perekonnanim(ed), Eesnim(ed) aasta. Artikli pealkiri. *Ajakirja pealkiri kaldkirjas*, number, lk numbrid x-xx.

- Kallas, Roman 2005. Hariduse silmakirjalikkus. *Haridus*, 1, lk 5-8.
- Saraceni, Mario 2003. The strange case of Dr Blair and Mr Bush: counting their words to solve a mystery. *English Today*, 19 (3), lk 3-13.

Asutuse poolt vÕlja antud teos

- Eesti põhi- ja keskhariduse riiklik õppekava 1996. Riigi Teataja. Tallinn: Vaba Maa, lk 65-69.
- Autoriõiguse seadus 2000. Riigi Teataja I osa, nr 16, art 109.

4.4.4 Elektroonilised dokumendid (nt veebilehed)

Kui viidatakse artiklile, mis on saadud mõnest andmebaasist, kuid on avaldatud ka paberkandjal, siis viidatakse võimalusel nagu tavalisele paberkandjal informatsioonile.

Dokument, millel autor ja aasta olemas:

Kirje osad on:

1. autori(te) nimi (nimed);
2. ilmumisaasta;
3. artikli pealkiri;
4. väljaande nr, lk (kui on olemas);
5. aadress (**Töö kaitsmisele esitamisel tuleb hüperlink muuta mitteaktiivseks**);
6. külastamise kuupäev, kuu, aasta.

- Pedaste, Margus; Hallik, Kaido; Sarapuu, Tago 2002. Tiigriretk Eestimaal. TÜ Loodusteaduste didaktika lektoraat. Kättesaadav: <http://bio.edu.ee/matk/> (01.06.2007).

Dokument ilma autorita – (pealkiri, kui aastaarvu pole, siis *s.a.*)

Kirje osad on:

1. Alalehekülje pealkiri ja allika muud täpsemad andmed (kui on) aasta.
2. Leheküljenimi või teavikunimi.
3. Kättesaadav - nii pikk kui see ka poleks.
4. Kasutamise kuupäev sulgudes.

- Kolmanda laine feminism 2006. Vikipeedia. Kättesaadav: http://et.wikipedia.org/wiki/Kolmanda_laine_feminism (27.12.2006).
- Third-wave feminism 2017. Wikipedia. Kättesaadav: https://en.wikipedia.org/wiki/Third-wave_feminism (25.08.2017).
- Olümpiasümboolika *s.a.* Eesti Olümpiakomitee. Kättesaadav: <http://www.eok.ee/ol%C3%BCmpias%C3%BCmboolika> (25.08.2017).
- Mis on narkootikumid ja kuidas neid liigitatakse? *s.a.* Tervise Arengu Instituut. Kättesaadav: <https://www.narko.ee/mis-on-narkootikumid-ja-kuidas-neid-liigitatakse/> (18.06.2020).

Veebiajakirjad/ajalehed

Sarnaselt paberkandjal viitamisega, ajakirja või ajalehe nimi on kaldkirjas.

- Uusen, Kaire 2006. EMT ostis poole Rate.ee-st – *Postimees*, 05.04. Kättesaadav: <http://www.postimees.ee/060406/esileht/majandus/197203.php> (15.12.2007).

Blogipostitused

Viidatakse nagu veebiajakirjale või -ajalehele, aga blogi nime järel on nurksulgudes veebilehe liik.

- Önnepalu, Tõnu 2010. Ussilakaõis. *Esna aeg* [blogi]. 31.05. Kättesaadav: <http://orrisaar.blogspot.com/> (23.08.2022).

Sotsiaalmeedia

Sotsiaalmeedia puhul võimalusel lisada autor ning selle järel kasutajanimi sulgudes. Pealkirjata postituste puhul kasutada postituse algusest esimest kuni 10 sõna. Pealkirja järel lisada nurksulgudes sotsiaalmeedia platvormi nimi. Sarnaselt blogidega märgitakse enne linki postituse kuupäev.

- O'Brien, Conan (@ConanOBrien) 2015. „In honor of Earth Day, I'm recycling my tweets.“ [Twitter]. 22.04. Kättesaadav: <https://twitter.com/ConanOBrien/status/590940792967016448> (23.08.2022).
- Lauka Kool 2012. Tervitus [YouTube]. 02.01. Kättesaadav: <https://youtu.be/nzkiiDpSWrI> (23.08.2022).

Õigusaktid

Õigusakti elektroonilisele versioonile viitamisel lisatakse kirjele veebilehe aadress koos kasutamise kuupäevaga.

- Gümnaasiumi riiklik õppekava 2011. Riigi Teataja I, 14.01.2011, 2. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/120092011002> (30.04.2013).
- Arhiivieeskiri 1998. Riigi Teataja I. Kättesaadav: <http://www.riigiteataja.ee7m/m68.html> (20.02.2002).

E-raamat

- Brangdon, Claude Fayette 1918. Color and ceramics. *Architecture and democracy*. DigiLibraries. Kättesaadav: http://www.digilibraries.com/ebook/102325/Architecture_and_Democracy/ (10.06.2012).

Film

Filmidele peaks viitama režissööri kaudu, aga kui analüüsitakse näiteks produktsiooni või kaameratööd, siis viidatakse sellele isikule, kelle tööd analüüsitakse (stsenarist, produtsent).

Režissööri/produtsendi perekonnanimi, režissööri/produtsendi eesnimi (amet) ilmumisaasta.

Pealkiri. [Mängufilm]. Päritolumaa: Stuudio.

- Scorsese, Martin (Režissöör) 2002. *The Gangs of New York* [mängufilm]. Ameerika Ühendriigid: Miramax.

Heliteos

Perekonnanimi, Eesnimi aasta. Laulu pealkiri. *Albumi pealkiri* [Formaat]. Ilmumiskoht:

Väljaandja.

- Madonna 1990. *Material Girl. The Immaculate Collection* [CD]. Ameerika Ühendriigid: Warner Brothers.

4.4.5. Muu

Suulised allikad

Perekonnanimi ja eesnimi, aasta, suuliselt autorile, kuupäev.

- Jutupaunik, Juhan 2009. Suuliselt autorile, 20.11.

Käsitirjalised allikad

Esitatakse kirjanduse loetelus koos trükitud teostega. Peale autori nime, aastaarvu ja töö pealkirja märgitakse ka käsikirja asukoht ja liik.

- Korsten, Mati 2006. *Õpitarkvara Photosynthesis rakendamise mõju fotosünteesi mõistmisele 11. klassis*. Tartu: Tartu Ülikool. [Pedagoogiline lõputöö].

Arhiivimaterjal

Viidatakse kindlaks kujunenud lühenditega kindlas järjestuses:

1. arhiivi nimi;
2. fondi (f) number;
3. nimistu (n või nim) number;
4. säiliku (s) number;
5. säiliku nimetus.

Pagineeritud säiliku ühelt lehelt või leheküljelt pärinevate andmete puhul märgitakse ka lehe (l) või lehekülje (lk) number:

- EAA = Eesti Ajalooarhiiv, f 1294, n1, s 113 A/I-III. Jaani kiriku meetrikaraamat.
- Eesti Ajalooarhiiv (edaspidi EAA) 5282-1-18, Valga Peetri koguduse 1919. aasta kirikuraamat, l 32p, 33.

Kasutatud kirjandus

Hennoste, Tiit 2014. Loomevargus. *Oma keel*, 2, lk 73-79.

LISA 1. Tiitelleht

Ülenurme Gümnaasium

Mari Maasikas

11.a

Mati Mustikas

11.b

Ülenurme Gümnaasiumi 6. ja 9. klasside õpilaste lugemisharjumused

Uurimistöö

Juhendaja:

Ülenurme 2022

LISA 2. Viitamine tekstis ja allikate loetelus tabelina

	Viide tekstis	Kirje allikate loetelus
RAAMAT <i>üks autor</i>	(Unt, 2005, lk 57)	Unt, Inge 2005. Andekas laps. Tallinn: Koolibri.
RAAMAT <i>üks autor; mitu samal aastal ilmunud teost</i>	(Unt, 2005a, lk 8) ja (Unt, 2005b, lk 15) (Unt, 2005a, lk 57)	Unt, Inge 2005a. Andekas laps. Tallinn: Koolibri. Unt, Inge 2005b. Kuidas saada läbi geeniussega. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.
RAAMAT <i>kaks autorit</i>	(Talts ja Tilk, 1997, lk 54)	Talts, Leida; Tilk, Maria 1997. <i>Kodu ja laps</i> . Tallinn: Maalehe Raamat.
RAAMAT <i>3 või enam autorit</i>	(Erelt <i>et al.</i> , 2006, lk 61)	Erelt, Tiit; Leemets, Tiina; Mäearu, Sirje; Raadik, Maire 2006. Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
Kaudne viitamine	(Karvonen 1995, Hirsijärvi jt, 2010, lk 202 j)	Hirsijärvi, Sirkka; Remes Pirkko; Sajavaara, Paula 2010. Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina.
ARTIKKEL <i>teaduslikust kogumikust, teadusajakirjast või ajalehest.</i> <i>peatükk kogumikust</i>	(Lepmann, 2000, lk 38) (Jõgi, 2000, lk 8) (Haldur, 1976, lk 158-161)	Lepmann, Tiit 2000. Elementaarsete tekstülesannete lahendamisest. <i>Akadeemia</i> XXVII. Tartu: Ilmamaa, lk 37–41. Jõgi, Helmer 2000. Järeilmõtteid Lääne hariduskonverentsile. <i>Õpetajate leht</i> , 16.06, lk 8. Õim, Haldur 1976. Kas inimkeel on päritav? Mägi, Mart (Koost). Keel, mida me uurime. Tallinn: Valgus, lk 158-161.
ARTIKKEL <i>Veebist, mis on olemas paberandjal – viitad võimalusel nagu paberandjal</i> <i>Veebist ja paberandjal versioon puudub</i> <i>Artikkel kodulehelt (kui autorit ja kuupäeva pole)</i>	(Ronk, 2003, lk 5) (Uusen, 2006) (Mis on narkootikumid..., s.a.)	Ronk, Anti 2003. Potter kaob poest paari nädalaga. <i>Eesti Päevaleht</i> , 24.10, lk 5. Uusen, Kaire 2006. EMT ostis poole Rate.ee-st - <i>Postimees</i> , 05.04. Kättesaadav: http://www.postimees.ee/060406/esileht/majandus/197203.php (15.12.2007). Mis on narkootikumid ja kuidas neid liigitatakse? s.a. Tervise Arengu Instituut. Kättesaadav: https://www.narko.ee/mis-on-narkootikumid-ja-kuidas-neid-liigitatakse/ (18.06.2020).
Materjal veebis, ilma autori nimeta, ilma aastaarvuta	(Olümpiasümboolika, s.a.)	Olümpiasümboolika s.a. Eesti Olümpiakomitee. Kättesaadav: http://www.eok.ee/ol%C3%BCmpias%C3%BCmboolika (25.08.2017).

VIDEO VEEBIS	(Susskind, 2008)	Susskind, Leonard 2008. Einstein's General Theory of Relativity / Lecture 6 [video]. 27.10. Kättesaadav: http://www.youtube.com/watch?v=Pm5ROy0aMZA (31.03.2009).
SOTSIAALMEEDIA	(O'Brien, 2015)	O'Brien, Conan (@ConanOBrien) 2015. „In honor of Earth Day, I'm recycling my tweets.“ [Twitter]. 22.04. Kättesaadav: https://twitter.com/ConanOBrien/status/590940792967016448 (23.08.2022).
SEADUSED <i>paberkandjal</i> <i>veebist</i>	(Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2010) (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011)	Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus 2010. <i>Riigi Teataja I osa</i> , nr 41, art 240. Gümnaasiumi riiklik õppekava 2011. Riigi Teataja I, 14.01.2011, 2. Kättesaadav: https://www.riigiteataja.ee/akt/120092011002 (30.04.2013).
VESTLUS, INTERVJUU <i>vms</i> <i>kommunikatsioon, mis</i> <i>ei ole talletatud</i> <i>avalikult</i> <i>kättesaadavale</i> <i>infokandjale</i>	<i>Juhul kui intervjueritav</i> <i>lubab oma nime</i> <i>avalikustada:</i> (Tamm, 2007)	Tamm, Priit 2007. Suuliselt autorile, 22.04.
	<i>Juhul kui intervjueritav</i> <i>soovib jääda</i> <i>anonüümseks:</i> (Vastaja 2, 2007)	<i>Anonüümsele intervjuule tuleb lisada</i> <i>kodeeritud number:</i> Vastaja 2 2007. Suuliselt autorile, 22.04.
FILMID, VIDEOD	(Nüganen, 2003)	Nüganen, Elmo (Režissöör) 2003. Nimed marmortahvilil. [Mängufilm]. Eesti/Soome: Taska Film & Matila Röhr Productions OY.
TELE- JA RAADIOSAATED	(Palamets, 2008)	Palamets, Hillar 2008. Tiidusest tema 90. sünniaastapäeva puhul. 08.11. [Raadiosaade]. Eesti Rahvusringhääling: Raadio 2.

LISA 3. Viitamises kasutatavad lühendid

Toim – toimetaja

Koost – koostaja

s.a. – *sine anno* (ld) ilmumisaastata; teavikul puudub ilmumisaasta

et al. – (ld) ja teised

ibid. – *ibidem* (ld) samast kohast

Keelenõuanne: „Eesti üldkasutatavate lühendite järele ei pea punkti panema. Ladina lühendite järel on punkt (nt *etc.*, *ibid.*, *op. cit.*)“ ja nad kirjutatakse kaldkirjas.
(<http://keeleabi.eki.ee/index.php?leht=4&act=2&vld=8>)